

Пані Берті Бартолотті сиділа в кріслі-гойдалці й снідала. Вона випила чотири чашки кави, з'їла три булочки з маслом і медом, двоє некруто зварених яєць, скибку чорного хліба з шинкою і сиром та скибку білого хліба з паштетом із гусячої печінки. Снідаючи, вона гойдалася, — бо крісло-гойдалка на те й зроблене, щоб у ньому гойдалися, — тому на її халаті з'явилися руді плями від кави й жовті від яєць. Крім того, їй за викот нападало повно крихт із булочок та хліба.

Пані Бартолотті підвелася й доти стрибала по кімнаті на одній нозі, доки всі крихти повитрушувалися з-під халата на підлогу. Тоді вона облизала липкі від меду пальці й сказала сама до себе:

— Ану, дитино моя, вмийся, перевдягнися і швидше берись до роботи!

Пані Бартолотті завжди казала «дитино моя», коли розмовляла сама з собою. Свого часу, коли вона справді була ще дитиною, до неї так завжди зверталася мати:

«Ану, дитино моя, зроби уроки! Ану, дитино моя, витри посуд! Ану, дитино моя, замовкни!».

А потім, як пані Бартолотті вже не була дитиною, її чоловік, пан Бартолотті, теж звертався так до неї:

«Ану, дитино моя, звари обід! Ану, дитино моя, приший мені гудзика до штанів! Ану, дитино моя, замети в хаті!»

Пані Бартолотті звикла виконувати доручення й накази тільки після того, як почує «дитино моя». Але мати давно померла, а пан

Бартолотті давно пішов від неї — чому пішов, нас не стосується, це її приватна справа. В кожному разі, в пані Бартолотті, крім неї самої, не було нікого, хто б міг сказати їй «дитино моя».

* * *

Пані Бартолотті пішла до ванної кімнати, їй кортіло зробити собі приємну гарячу купіль. Та, на жаль, у ванні плавали золоті рибинки, їх було одинадцять — сім малих і чотири великі. Вона вчора витягла їх з акваріума й перенесла до ванни, бо вважала, що риби треба змінити воду. Пані Бартолотті міркувала так: кожна людина має відпустку й кудись їде, тільки бідолашні золоті рибинки цілий рік плавають по колу у своїй круглій скляній посудині.

Пані Бартолотті вирішила вдовольнитися приємним теплим душем: у ванній кімнаті була ще й окрема душева кабіна. Та, на жаль, у кабіні заплішило розсувні двері. Власне, не заплішило, але вони не відчинялися, бо пані Бартолотті чотири рази протягла від кабіни до вікна й назад мотузку і повісила на неї сушитися джинси та бавовняний пуловер. В умивальнику також мокли джинси й другий бавовняний пуловер, які ще треба було випрати.

— То зроби собі хімчистку, дитино моя, — мовила пані Бартолотті до свого відбитка в дзеркалі й витягла з шафки жмутик вати й чималу пляшку.

Змочивши вату рожевою рідиною з пляшки, вона заходилася ретельно витирати обличчя. Вата стала строката — рожева від нарум'янених щік, червона від губної помади, чорна від туші для вій, брунатна від олівця для брів, зелена від тіней на повіках і синя від рисочок над віями.

— Гарний же в тебе вигляд! — мовила вона до жмутика вати й кинула його біля самого відра на сміття під умивальником.

Потім дістала з шафки кілька тюбиків, кілька пляшечок та кілька олівців і знов нафарбувала своє обличчя в рожевий, червоний, чорний, брунатний, зелений і синій кольори.

Підтемнюючи вії, пані Бартолотті помітила, що пляшечка з тушшю майже порожня. Тому вона написала губною помадою на викладеній білими кахлями стіні:

КУПИТИ ТУШІ!!!

Тоді взяла мачулу і стерла з кахлів напис

КУПИТИ ТУАЛЕТНОГО ПАПЕРУ,

теж зроблений губною помадою, бо паперу вона вчора вже придбала.

Наостанці пані Бартолотті ще глянула в дзеркало над умивальником, хотіла побачити, яка вона тепер на вигляд, молода чи стара. Бо в неї були молоді й старі дні. Сьогодні їй випав молодий день, вона була задоволена своїм обличчям.

— Молодшою і не треба бути, а кращою і не можна, — схвально промурмотіла вона сама до себе.

Усі її зморшки навколо уст і навколо очей сховалися під шаром пудри.

Скільки їй було років, пані Бартолотті нікому не казала, тому ніхто й не знав цього. І тому вона була різного віку.

Її сусідка, старезна пані Маєр, коли заходила мова про пані Бартолотті, казала: «Молода пані Бартолотті». Онук старезної пані Маєр, малий Міхі, казав: «Стара пані Бартолотті». А пан Егон, який продавав у аптеці порошки, свічки та масті й на

лобі в якого від читання безлічі рецептів пролягли дві гіркі зморшки, казав: «Берті Бартолотті — жінка в розповні сил!».

Пан Егон і сам був чоловік у розповні сил. Він мав п'ятдесят п'ять років. І двічі на тиждень приятелював із пані Бартолотті.

Раз на тиждень він приходив у гості до неї, а раз на тиждень вона йшла в гості до нього. Вони разом вирушали в кіно чи до театру, потім ішли кудись вечеряти, далі йшли кудись випити вина, а наостанці — випити кави. Двічі на тиждень пан Егон називав пані Бартолотті «Берточкою», а вона його «Егончиком». Та коли вони в інші дні зустрічалися на вулиці або коли пані Бартолотті приходила до аптеки по краплі від кашлю, то казала йому «пане магістре», а він їй — «шановна пані». В інші дні вони не заходили в розмову.

Приятелювали вони лише у вівторок і в суботу.

Надивившись на себе в дзеркалі, пані Бартолотті нарешті вернулася до кімнати. Вона знов сіла у крісло-гойдалку, запалила сигару й почала зважувати, що їй далі робити: чи взятися до праці, чи йти по закупи, чи, може, краще лягти ще раз у ліжку. Саме тієї миті, коли вона вирішила лягти в ліжку, в передпокої почувся дзвоник. Дуже гучний і дуже довгий. Пані Бартолотті злякано здригнулася. Так дзвонили тільки листоноші, носії телеграм і пожежники.

Пані Бартолотті поклала сигару на блюдечко з квітчастим візерунком і пішла відчиняти двері. Вона сподівалася, що той, хто так гучно й довго дзвонив, виявиться носієм грошових переказів. Пані Бартолотті завжди чекала носія грошових переказів. Часом той справді приходив до неї і приносив гроші. Тисячу шилінгів, або дві тисячі, або навіть п'ять тисяч шилінгів.

Залежно від того, який завбільшки був килим, що його пані Бартолотті продала.

Тоді на грошовому переказі стояло:

**ФІРМА «БАРТОЛОТТІ Й КОМПАНІЯ».
РУЧНЕ ТКАННЯ І РУЧНЕ ПЛЕТІННЯ.**

«Фірма Бартолотті й компанія» — це й була пані Бартолотті. «Компанію» вона вигадала, щоб її візитка була показніша й солідніша.

Пані Бартолотті ткала найкращі і найбарвистіші в місті килими. Торгівці килимами й торговці меблями, що продавали її вироби, завжди казали покупцям:

— Пані Бартолотті — митець. Справжній митець! Її килими — мистецькі твори. Тому вони такі дорогі!

Торгівці килимами й торговці меблями правили за них утричі більше грошей, ніж самі платили пані Бартолотті, тому килими й були такі дорогі.

* * *

Той, хто так гучно й довго дзвонив, стоячи за дверима, не був носієм грошових переказів. Виявилося, що то носій посилок. Відсапуючись, витираючи піт із лоба, він показав на великий, обгорнений білим папером пакунок і мовив:

— Важкений, хай йому біс. Кілограмів двадцять, не менше!

Потім носій посилок зтяг пакунок через передпокій до кухні, пані Бартолотті розписалася на квитанції й дала йому п'ять шилінгів на чай. Носій посилок сказав:

— До побачення.

— До побачення, — відповіла пані Бартолотті й провела його до вхідних дверей.

Тоді принесла з кімнати сигару, сіла на ослінчик перед великим білим пакунком, занурила пальці з блакитними полакованими нігтями в пофарбоване у білявий колір волосся, провела ними по шорстких пасмах і задумалася.

«Це не вовна, — міркувала вона. — Де там! Вона не така важка. Такий пакунок вовни важив би щонайбільше п'ять або шість кілограмів».

Пані Бартолотті підвелася, обійшла пакунок, шукаючи адреси відправника. Але не знайшла. Не знайшла вона її й тоді, коли, натужившись, перевернула пакунок, щоб поглянути на нього знизу.

— Дитино моя, — суворо мовила пані Бартолотті сама до себе, — дитино моя, перевір своє сумління!

Справа в тому, що пані Бартолотті мала коника: страшенно любила різні купони, бланки замовлень, безкоштовні й дешеві пропозиції. Коли їй траплявся на очі в газеті, у книжці або в журналі такий купон чи бланк, вона відрізала або відривала його, заповнювала й посилала замовлення. Тієї хвилини її так захоплював сам бланк чи купон, що вона не думала, чи потрібна їй замовлювана річ. Через цю свою любов до замовлень пані Бартолотті вже придбала повно всіляких дивовиж: енциклопедію тварин у сімнадцяти томах, набір сірих нитяних чоловічих шкарпеток, пластмасовий сервіз на двадцять чотири особи, передплату на газету рибництва й газету нудистів. Крім того, ще турецький млинок на каву (не такий, щоб молоти каву, а нічний світильник у формі млинка), десять пар

завеликих штанців із ангорської вовни і дев'ять буддистських молитовних барабанчиків.

Але, безперечно, найдивовижнішим із того, що пані Бартолотті замовила й отримала, виявився килим. Коли носій посилок привіз їй той безбожно дорогий, огидний квітчастий килим, пані Бартолотті аж заплакала, сердита на себе за свого коника, й заприсяглася собі, що більше ніколи нічого не замовлятиме. Але, як буває в людей, що мають справжнього коника, другого дня вона знов заповнила бланк:

І цим замовляю з довозом додому за рахунок фірми 144 (літерами: сто сорок чотири) посріблені чайні ложечки.

Пані Бартолотті перевірила своє сумління. Воно було майже чисте. Крім замовлення на безкоштовний пакунок зірчастої локшини і пробну баночку нового різновиду пюре, вона згадала тільки дешевий набір хромованих кнопок разом зі щипчиками й пробивачем. Але той набір не міг важити двадцять кілограмів. Та й безкоштовні проби, як їй було відомо, важили щонайбільше сто грамів.

«Мабуть, це пакунок від мого любого дядька Алоїза, — подумала пані Бартолотті. — Мабуть, він прислав мені щось на день народження. Він, сердешний, не посилав мені подарунка вже тридцять років. І якщо тепер хоче надолужити прогаяне, то може й набратися разом двадцять кілограмів».

Пані Бартолотті взяла ножиці й перерізала шнурок. Потім зірвала з пакунка білу паперову обгортку й відкрила картонну коробку. Під накривкою вона побачила блакитну стружку, а на ній блакитний конверт. На конверті було написано:

Пані Берті Бартолотті.

Напис був рівний, акуратний, надрукований на електричній машинці зі свіжою кольоровою стрічкою. Любий дядько Алоїз не мав друкарської машинки. А крім того, він замість «Берті» завжди писав «Берці».

Пані Бартолотті розпечатала конверт, витягла згорнутий учетверо аркушик паперу й прочитала:

Вельмишановна пані Бартолотті!

Посилаємо Вам замовлений товар. Дуже шкодуємо, що надсилаємо його з таким запізненням, але, у зв'язку з перебудовою нашого підприємства, в нас несподівано виникли труднощі, які ми аж тепер змогли подолати. Якщо вам, — хоч ми цього не думаємо, — вже не потрібен наш товар, то ви, звичайно, можете повернути його нам поштою за свій кошт; але ми змушені попередити вас, що, з міркувань гігієни, приймаємо, певна річ, тільки невідкривані бляшанки.

Унизу стояв підпис: «Гунберт», чи «Гонберт», чи «Монберт». А ще нижче було дописано:

*Товар у бездоганному стані,
наше підприємство кілька разів перевіряло його,
перш ніж вислати замовникові.*

Пані Бартолотті поклала конверт і аркуш на кухонний стіл, нахилилася над картонною коробкою і застромила руку в блискитні стружки. Вона намацала під нею щось гладеньке, тверде